Lietas arhīva Nr. A42-00615-24/43
ECLI:LV:ADRJRTN:2024:0116.A420221223.2.S

Administratīvā rajona tiesa
Rēzeknes tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rēzeknē 2024. gada 16. janvārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Staņislavs Linkevičs,
rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas 2023. gada 25. augusta lēmuma Nr. 1-9.3/136 atcelšanu un pienākuma uzlikšanu Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijai atkārtoti izvērtēt /pers. A/ vērtējumu Valsts vienoto jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/2023. gada 9. jūnijā kārtoja Valsts vienoto jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmenu (turpmāk – kvalifikācijas eksāmens) tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomā.

Nepiekrītot vērtējumam kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumā, pieteicēja vērsās ar apstrīdēšanas iesniegumu komisijā.

Ar komisijas 2023. gada 25. augusta lēmumu Nr. 1-9.3/136 (turpmāk – lēmums) vērtējums kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumā atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Lēmumā norādīts, ka pieteicēja 2023. gada 9. jūnijā kārtoja tiesību teorijas jomas praktisko daļu. Tiesību teorijas jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) risinājums novērtēts ar vērtējumu 3 balles.

[1.2] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4. jautājumu (novērtēta ar vērtējumu 0 punktu) komisija pievienojas vērtētāja viedoklim, ka atbildē nav norādītas visas juridiskās metodes. Savukārt ar norādītajām metodēm nav iespējams pārbaudīt lēmuma pareizību, kas ir būtiskākais apstāklis konkrēta vērtējuma noteikšanai attiecīgajā jautājumā. Proti, ar norādītajām metodēm nav iespējams nonākt pie pareiza praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) risinājuma. Lai nonāktu līdz subsumpcijai, vispirms būtu jākonstruē faktiskais un juridiskais sastāvs, bez kura nav iespējams nonākt pie slēdziena izdarīšanas. Savukārt ar interpretācijas metodi vispirms ir vajadzīgs noskaidrot, kāds ir tiesību normas tiesiskais un faktiskais sastāvs, vai un kāda tiesību norma ir piemērojama. Subsumpcija un interpretācija bez minētajiem soļiem nav iespējama un nav pat lietderīga, ja nav noskaidrots, kura tiesību norma ir piemērojama. Atbildē norādītas metodes, ar kurām faktiski ir jābeidz izvērtējums.

Komisija secina, ka atbilstoši vērtēšanas vadlīnijām uz 4. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

Ievērojot minēto, vērtējumu tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 4. jautājumā komisija atstāj negrozītu.

[1.3] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 5. jautājumu (novērtēts ar vērtējumu 0 punktu) komisija norāda, ka atbilstoši vērtēšanas vadlīnijām atbildē bija jāpaskaidro, ka Saeimas lēmums par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa piešķiršanu ir politisks lēmums. Nekur pieteicējas atbildē šāds skaidrojums nav rodams, tāpēc atbilde ir nepareiza. Komisija pievienojas vērtētāja viedoklim un secina, ka par atbildi uz 5. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

Ievērojot minēto, vērtējumu tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 5. jautājumā komisija atstāj negrozītu.

[1.4] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 6. jautājumu (novērtēts ar vērtējumu 0 punktu) komisijas ieskatā atbildes esencei bija jāatspoguļojas norādē par "valsts nepārtrauktību", kas pieteicējas atbildē nav norādīta. Komisija pievienojas vērtētāja viedoklim un secina, ka par atbildi uz 6. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

Ievērojot minēto, vērtējumu tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 6. jautājumā komisija atstāj negrozītu.

[1.5] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 8. jautājumu (novērtēts ar vērtējumu 0 punktu) komisija lēmumā norāda, ka atbilstoši vērtēšanas vadlīnijām atbildē bija jānorāda, ka nošķīruma pamatā bija bruņota pretošanās okupācijas varai un pēc tam - nevardarbīga pretošanās. Šāds nošķīrums atbildē neatspoguļojas. Atbildē nav minēta arī atsevišķa regulējuma nepieciešamība. Komisija pievienojas vērtētāja viedoklim un secina, ka par atbildi uz 8. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

Ievērojot minēto, vērtējumu tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 8. jautājumā komisija atstāj negrozītu.

[2] Nepiekrītot lēmumam, pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[2.1] Pieteicēja norāda, ka uz 2022./2023. akadēmiskā gada vasaras sesijas kvalifikācijas eksāmena kārtošanas un vērtēšanas brīdi vērtēšanas

vadlīnijām nebija juridiskā spēka, jo Ministru kabineta 2019. gada 15. janvāra noteikumos Nr. 46 "Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr. 46) nebija paredzēta to izstrādāšanas un praktiskās pielietošanas kārtība. Līdz ar to vērtētājam tika piešķirta rīcības brīvība izvēlēties eksāmena uzdevumu vērtēšanas metodiku, proti, pamatoties uz neoficiālām, juridiski nenostiprinātām, vērtēšanas vadlīnijām vai novērtēt studenta atbildi pēc iekšējās pārliecības un personīgās profesionālās pieredzes.

Tādējādi lēmumā minētie komisijas argumenti par pieteicējas atbilžu neatbilstību vērtēšanas vadlīnijām ir pretrunā ar pastāvošo kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas praksi un pašas komisijas nostāju par vērtēšanas vadlīniju būtiskumu.

Atzīmējams arī tas, ka līdz 2022./2023. akadēmiskā gada ziemas sesijai vērtēšanas vadlīnijas par notikušajiem eksāmeniem nebija publiski pieejamas Tieslietu ministrijas mājaslapā, taču 2023. gadā tika publicētas vadlīnijas par visiem notikušajiem kvalifikācijas eksāmeniem.

Pieteicēja arī norāda, ka, izskatot pieteicējas iesniegumu par tiesību teorijas jomas kāzusa jautājumu apstrīdēšanu, ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 7. pantā nostiprinātais tiesiskuma princips, jo pieteicējai izdotā nelabvēlīgā administratīvā akta pamatojumā galvenokārt uzsvars tika likts uz vērtēšanas vadlīnijām, kurām kvalifikācijas eksāmena kārtošanas laikā nebija juridiskā spēka, un, kā atzīst komisija, vērtēšanas vadlīnijām ir vien palīglīdzekļa raksturs.

[2.2] Pieteikumā arī norādīts, ka pieteicējas ieskatā komisija ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 9. pantā nostiprināto patvaļas aizlieguma principu, kas noteic, ka administratīvais akts pamatojams ar faktiem, kuri ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem apsvērumiem.

Izdodot pieteicējai nelabvēlīgu administratīvo aktu, kurā no jauna tika vērtēta pieteicējas sniegtā atbilde uz tiesību teorijas jomas kāzusa 6. jautājumu, komisija nav atspēkojusi apelācijas iesniegumā norādīto argumentu par to, ka "pretēji vērtētāja komentāram par to, ka nepārtrauktības doktrīna nav atpazīta, studenta atbildē tiešos vārdos ir norāde uz valsts nepārtrauktību".

No minētā secināms, ka pieteicējai nelabvēlīgā administratīvā akta pamatojumā komisijas patvaļa izpaudās ar pieteicējas norādīto faktu, kuri ir būtiski tiesiskā lēmuma pieņemšanā, ignorēšanu.

No minētā secināms, ka pieteicējai nelabvēlīgā administratīvā akta pamatojumā komisijas patvaļa izpaudās ar pieteicējas norādītā fakta, kas ir būtisks tiesiskā lēmuma pieņemšanā, ignorēšanu. Ņemot vērā to, ka pieteicējas atbildē uz tiesību teorijas jomas kāzusa 6. jautājumu tiešos vārdos ir minēta no studenta sagaidāma atbilde, proti, norāde uz "valsts nepārtrauktību", komisijas lēmuma pamatojumā iztrūkst konkrētā argumenta analīze.

Tā kā minētā argumenta analīze no komisijas puses bija objektīvi nepieciešama, pamatojot pieteicējai izdoto nelabvēlīgo administratīvo aktu, secināms, ka komisija nebija objektīva un lēmuma pieņemšanā ir pārkāpts patvaļas aizlieguma princips.

[2.3] Pieteicēja uzskata, ka ar to, ka kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas procesā tika pieļauta būtiska vērtējuma atšķirība, no iestādes puses tika pārkāpts Administratīvā procesa likuma 6. pantā nostiprinātais vienlīdzības princips, jo, pastāvot vienādiem apstākļiem, pieteicēja ir diskriminēta iepretim citiem kārtotājiem, kuri uz tiesību teorijas un Latvijas tiesību vēstures jomas kāzusa 6. jautājumu ir snieguši saturiski līdzīgu atbildi un par to saņēmuši 1 punktu.

[2.4] Pieteicēja norāda, ka pieteicēja apstrīdēja kāzusa 5. jautājuma vērtējumu komisijā, norādot, ka atbilde ir formulēta viennozīmīgi un skaidri, tās apjoms ir pietiekams, lai tā tiku novērtēta pozitīvi. Vēl jo vairāk paša jautājuma formulējumā nav ietverta norāde uz no studenta sagaidāmās atbildes apjomu.

Ar lēmumu pieteicējai piešķirtais vērtējums 0 punkti tika atstāts negrozīts, pamatojoties uz to, ka komisijas ieskatā atbildē bija jāpaskaidro, ka Saeimas lēmums par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa piešķiršanu ir politisks lēmums.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 4. panta otro daļu administratīvajā procesā piemēro arī šā panta pirmajā daļā neminētus vispārējos tiesību principus, kuri atklāti, atvasināti vai attīstīti iestāžu praksē vai tiesu judikatūrā, kā arī tiesību zinātnē.

Pie šādiem apstākļiem ir pārkāpts objektivitātes princips vai taisnīga novērtējuma princips. Uz kvalifikācijas eksāmena jautājumiem sniegtās atbildes ir jāvērtē, pamatojoties uz objektīviem faktiem un zinātniskajiem faktiem, nevis uz vērtētāja cerībām vai uzskatiem. Ja studenta atbilde atbilst zinātniskajiem datiem un satur ticamu informāciju, tā ir jāatzīst par derīgu, neskatoties uz vērtētāja cerībām.

[2.5] Pieteicēja norāda uz Tieslietu ministrijas nespēju nodrošināt objektīvu un taisnīgu kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas procesu. Kāzusa vērtētāja un komisijas subjektīvais viedoklis būtiski ietekmēja pieteicējas galīgo rezultātu kvalifikācijas eksāmenā.

Lai saņemtu sekmīgu vērtējumu kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomā, pieteicējai pietrūka viena punkta kāzusā. Savukārt, dēļ tā, ka tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures joma netika nokārtota, atbilstoši noteikumu Nr. 46 (šeit un turpmāk redakcijā, kas bija spēkā no 2022. gada 1. septembra līdz 2023. gada 31. augustam) 53.[1] punktam, pieteicējai būs atkārtoti jākārto kvalifikācijas eksāmens pilnā apjomā.

[3] Tiesā saņemti komisijas pilnvarotās iestādes Tieslietu ministrijas rakstveida paskaidrojumi, kuros tā norādījusi, ka pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt.

Paskaidrojumos sniegtas norādes uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Kvalifikācijas eksāmenā studentu sniegto atbilžu vērtēšanā komisijai ir rīcības brīvība, līdz ar to tiesas kompetencē neietilpst pārbaudīt kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas atbilžu uz jautājumiem vērtējuma pareizību pēc būtības. Tiesai ir tiesības pārbaudīt kvalifikācijas eksāmena norisi, proti, vai kvalifikācijas eksāmena laikā ir pieļauti procesuālās kārtības pārkāpumi, kas varēja ietekmēt kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļa vērtējumu, kā arī to, vai komisija, novērtējot pieteicējas zināšanas, nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu novērtējuma brīvības izmantošanā, piemēram, novērtējot pieteicējas zināšanas, ir vadījusies no apsvērumiem, kas neattiecas uz jautājumu, vai rīkojusies patvaļīgi.

Atbildētājas pārstāve no pieteikuma secina, ka pieteicējas iebildumi ir saistīti ar pieteicējas sniegto atbilžu uz kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumu novērtējumu un vērtēšanas procesu no komisijas puses.

Līdz ar to tiesa var tikai pārbaudīt, vai kvalifikācijas eksāmena norisē bija ievērota noteikumos Nr. 46 noteiktā kvalifikācijas eksāmena organizēšanas, norises un vērtēšanas kārtība un vai lēmumā nav vērtēti tādi apstākļi, kam nav nozīmes vērtējuma piešķiršanā.

[3.2] Paskaidrojumā norādīts, ka no tiesiskās vienlīdzības principa eksāmenu tiesībās ir atvasināma prasība pēc iespēju vienlīdzības. Visiem, kas piedalās valsts eksāmena procesā, ir dodamas vienādas iespējas. Lai to nodrošinātu, uz visiem attiecināmas vienādas salīdzināmas prasības– priekšnoteikumi, palīgmateriālu izmantošana, anonimitāte– un vienādi kritēriji darbu novērtēšanā. Visiem eksāmena dalībniekiem ir jābūt līdzīgām iespējām uzrādīt savas spējas. Nevienam no eksāmena dalībniekiem nevar tikt piešķirtas kādas priekšrocības, kuras izkropļotu uzrādīto spēju rezultātus. Prasība pēc tiesiskās vienlīdzības vienlaikus ir saprotama arī kā aizliegums ietekmēt eksāmena dalībnieka sniegumu ar tādiem apstākļiem, kas nav atkarīgi no paša dalībnieka (piemēram, temperatūra telpās, troksnis u. tml.). Eksāmens vai eksāmena vērtējums, kas pārkāpj šo pamatprincipu, ir prettiesisks. Kā norādīts tiesību doktrīnā, eksāmena dalībniekam nav subjektīvo tiesību, atsaucoties uz tiesiskās vienlīdzības principu, sūdzēties, ka citiem eksāmena dalībniekiem ir bijušas priekšrocības, kuras tiem nedrīkstēja piešķirt, un viņš nevar prasīt, ka eksāmena procesa norisē citu eksāmena dalībnieku pieļautās kļūdas tiktu novērtētas tam par labu. Arī eksāmenu procesa tiesībās ir spēkā pamatprincips, ka prettiesiskā procesā nav tiesiskās vienlīdzības. Ja citam eksāmena dalībniekam ir tikušas prettiesiski piešķirtas priekšrocības, tad vienīgi šī eksāmena procedūra ir prettiesiska, bet nevis tā, kurā eksāmenu

kārtojis dalībnieks, kurš šādas priekšrocības nav saņēmis. Ar šādu sūdzību nevar panākt sava eksāmena novērtējuma uzlabošanu.

Paskaidrojumā arī norādīts, ka kvalifikācijas eksāmena praktiskās daļas uzdevumu (kāzusu) risinājumi nav salīdzināmi savā starpā. Atbildētājas pārstāve pieļauj, ka reizēm studentu atbildēs var saskatīt līdzības, taču tās tiek vērtētas pēc vienotām vērtēšanas vadlīnijām. Vērtējumu izšķir katras atbildes detaļas, par kurām var tikt samazināts vērtējums. Pat ja divu studentu sniegtās atbildes šķietami ir vienādas (līdzīgas), atšķirties var studenta sniegtais pamatojums. Proti, divi studenti vienu un to pašu avotu risinājumā var izprast un piemērot atšķirīgi. Sniegtās atbildes var atšķirties arī no izklāsta stila, lietotās terminoloģijas, argumentācijas un citiem faktoriem, kas ietekmē vērtējumu kopumā. Tādējādi šķietami vienāda atbildes esence pati par sevi vēl nenorāda uz vienāda vērtējuma piešķiršanas nepieciešamību. Turklāt šādu salīdzināšanas kārtību neparedz ne kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas vadlīnijas, ne normatīvie akti.

[3.3] Paskaidrojumā norādīts, ka lēmums, pretēji pieteicējas norādītajam, satur skaidrojumu attiecīgi piešķirtam vērtējumam. Lēmumā ir ietverta norāde, ka pieteicējas atbildes esencei bija jāatspoguļojas norādē par "valsts nepārtrauktību", kas pieteicējas atbildē netika norādīta. Lai arī skaidrojums ir sniegts viena teikuma apmērā, tas nav uzskatāms par pārkāpumu. Proti, vērtēšanas vadlīnijās tiek sniegts izsmeļošs skaidrojums piešķiramajam vērtējumam, skaidras norādes attiecīgo punktu piešķiršanas principiem, vērtēšanas kritēriji un iegūstamie punkti. Kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas vadlīnijas tiek pielietotas arī apstrīdēšanas iesniegumu izskatīšanā. Tā kā kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas vadlīnijās ir norādīti atbildes vērtēšanas kritēriji, tos analizējot kopsakarā ar sniegto atbildi, pieteicējai kā topošai juristei bija iespējams izdarīt secinājumus par vērtējuma pamatojumu. Tas, ka pieteicējas atbilde satur dažus vērtēšanas vadlīnijās ietvertos atslēgas vārdus (piemēram, valsts nepārtrauktība, Satversme, preambula), kurus pieteicēja uzsvērusi pieteikumā, nevar būt pamats pozitīvam novērtējumam, jo vērtējumu izšķir katras atbildes detaļas, arī konteksts, kādā atbilde sniegta, lietotā terminoloģija u. c. Ievērojot minēto, atbildētājas pārstāves ieskatā pieteicējai bija pieejams saprātīgs lēmuma pamatojums un pieteicējas iebildumi noraidāmi kā nepamatoti.

[3.4] Uz pieteicējas norādīto tiesiskuma principa pārkāpumu paskaidrojumā norādīts, ka tiesiskuma principa formālais mērķis paredz, ka iestāde un tiesa drīkst rīkoties tikai tiesību normās dotā pilnvarojuma ietvaros. Uz minēto pareizi ir norādījusi arī pieteicēja, taču atbildētājas pārstāves ieskatā no pieteikuma konteksta secināms, ka minētā principa iespējamo pārkāpumu pieteicēja identificējusi (sapratusi) nepareizi. Proti, tiesiskuma princips paredz, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Nav strīda, ka kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas kārtība ir nostiprināta noteikumos Nr. 46. Arī kvalifikācijas eksāmena komisijas pilnvaras, tās darbības kārtība nostiprinātas minētajos noteikumos. Iestāde (komisija), pieņemot lēmumu, ir darbojusies tikai savas kompetences ietvaros, pieņemot lēmumu, kādu saskaņā ar tiesību normām tā bija tiesīga pieņemt. Tāpēc tiesiskuma principa pārkāpums nav konstatējams. Arī iebildumi par lēmuma pamatojumu neietilpt tiesiskuma principa tvērumā.

[3.5] Pieteicējas apsvērumi par to, kādos gadījumos studējošā atbilde ir jāatzīst par derīgu, ir pieteicējas subjektīvais viedoklis. Par pieteicējas subjektīvo viedokli atbildētājas pārstāve uzskata arī pieteicējas iebildumus par atbildētājas pārstāves nespēju nodrošināt objektīvu un taisnīgu kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas procesu. Proti, atbildētājas pārstāves ieskatā, lietas faktiskie apstākļi tieši liecina, ka kvalifikācijas eksāmena process ir veidots tā, lai izslēgtu vērtētāju subjektīvismu. Piemēram, kvalifikācijas eksāmena vērtēšana notiek anonīmi e-vidē, procesā tiek piemērotas vienotas vērtēšanas vadlīnijas u. c. Praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) risināšanā studentiem ir iespēja ar viņam pieejamajiem avotiem demonstrēt savas iegūtās zināšanas attiecīgajā jomā. Kā jau norādīts iepriekš, visi studenti kvalifikācijas eksāmena laikā ir atradušies vienādos apstākļos, tāpēc tikai no paša studenta snieguma var būt atkarīgs viņam piešķirtais vērtējums.

[3.6] No pieteikumā izklāstītajiem apsvērumiem atbildētājas pārstāvei netop skaidrs, kā atbildētājas pārstāve attiecībā uz pieteicēju būtu varējusi pieļaut diskriminējošu attieksmi izglītības apguves jomā kontekstā ar kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas procesu. Proti, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas 14. pants nosaka, ka šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, saistības ar kādu nacionālo minoritāti, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa. Pieteicēja nav definējusi nevienu apstākli (dzimums, rase, ādas krāsa, valoda utt.), kas būtu varējis ierobežot pieteicējas tiesības uz izglītību, tāpēc atbildētājas pārstāve uz šo pieteicējas argumentu paskaidrojumu nevar sniegt un novērtē to kā subjektīvu apsvērumu.

[4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmo un ceturto daļu pirmās instances tiesā administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā, izņemot, ja lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē lūdzis pieteicējs. Ņemot vērā, ka pieteicēja šādu lūgumu tiesai nav izteikusi un tiesa nav konstatējusi šķēršļus lietas izskatīšanai rakstveida procesā, lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, rakstveida procesā izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar procesa dalībnieku lietā iesniegtajiem rakstveida paskaidrojumiem, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Ar lēmumu atstāts negrozīts pieteicējai noteiktais eksāmena vērtējums kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumā.

Pārsūdzot lēmumu, pieteicēja iebildumus izteikusi ne tikai pret tās ieskatā pieļautiem pārkāpumiem pieteicējas eksāmena darba novērtēšanā, bet arī pret kvalifikācijas eksāmenā ietvertajiem jautājumiem un eksāmena rīkošanu kopumā. Pieteicēja norādījusi, ka no Tieslietu ministrijas puses netika nodrošināts kvalitatīvs un objektīvs kvalifikācijas eksāmena organizēšanas un vērtēšanas process.

Tādējādi sākotnēji tiesai ir pamats izvērtēt pieteicējas iebildumu pret kvalifikācijas eksāmena rīkošanu kopumā.

[7] Atbilstoši Augstskolu likuma 58. panta otrajai daļai studiju programmas bakalaura vai maģistra grāda un profesionālās kvalifikācijas iegūšanai noslēdzas ar valsts pārbaudījumu. Savukārt atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai Ministru kabinets var noteikt, ka valsts pārbaudījuma sastāvdaļa atsevišķās pirmā un otrā cikla profesionālās augstākās izglītības programmās ir valsts eksāmens. Savukārt, kā izriet no noteikumu Nr. 46 2. punkta šāds valsts eksāmens ir noteikts arī jurista profesionālās kvalifikācijas iegūšanai. Tādējādi secināms, ka kvalifikācijas eksāmena rīkošanas pienākums izriet no normatīvajiem tiesību aktiem.

Arī nepieciešamība kvalifikācijas eksāmena ietvaros pārbaudīt studējošā zināšanas, prasmes un kompetences dažādās tiesību jomās izriet no tiesību normām. Atbilstoši noteikumu Nr. 46 24. punktam šīs zināšanas, prasmes un kompetences ir jāpārbauda šādās jomās: 1) krimināltiesībās un kriminālprocesa tiesībās; 2) civiltiesībās, civilprocesa tiesībās un komerctiesībās; 3) konstitucionālajās tiesībās, administratīvajās tiesībās un administratīvā procesa tiesībās; 4) starptautiskajās un Eiropas Savienības tiesībās; 5) tiesību teorijā, tiesību filozofijā un Latvijas tiesību vēsturē. Tādējādi iestādes rīcība, organizējot kvalifikācijas eksāmena kārtošanu un iekļaujot kvalifikācijas eksāmenā jautājumus saistībā ar visām iepriekš minētajām tiesību jomām, ir bijusi atbilstoša normatīvajos tiesību aktos noteiktajai kārtībai.

Tiesai nav pamata uzskatīt, ka kvalifikācijas eksāmena rīkošana nesasniedz mērķus, kuru dēļ šāda eksāmena kārtošana normatīvajos aktos ir noteikta.

[8] Secīgi tiesai jāizvērtē arī pieteicējas iebildumi par pieteicējas eksāmena darba novērtēšanu. Tomēr, vērtējot pieteicējas iebildumus par tās darba novērtējumu, ir jāņem vērā, ka saskaņā ar noteikumu Nr. 46 50. punktu kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas atbildes uz jautājumiem vērtē kvalifikācijas eksāmena attiecīgās jomas komisijas loceklis. Savukārt atbilstoši noteikumu 51. punktam komisijas loceklis atbildes uz katru kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas jautājumu un praktiskās daļas uzdevumu (kāzusu) novērtē 10 ballu skalā saskaņā ar noteikumiem par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu. Kā izriet no minētajām tiesību normām, vērtējot pieteicējas sniegtās atbildes uz eksāmena jautājumiem, iestādei ir novērtējuma brīvība un šāda novērtējuma pārbaudes iespējas tiesā ir ierobežotas. Novērtējuma brīvības gadījumā tiesa nevar pārvērtēt iestādes izdarītos secinājumus pēc satura, bet var vienīgi pārbaudīt, vai iestāde nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu novērtējuma brīvības izmantošanā, piemēram, vai, novērtējot pieteicējas zināšanas, iestāde nav vadījusies no apsvērumiem, kas neattiecas uz konkrēto jautājumu, vai iestāde nav rīkojusies patvaļīgi (sal. sk. *Senāta 2018. gada 6. februāra lēmumu lietā Nr. SKA-61/2018 9. punktu)*.

Iebildumus par eksāmena darba novērtēšanu pieteicēja izteikusi saistībā ar tai noteikto vērtējumu par eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumā. Tādējādi tiesa izvērtēs pieteicējas iebildumus saistībā ar tās eksāmena darba novērtēšanu minētājos jautājumos.

[9] Kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) pieteicējas risinājums novērtēts ar vērtējumu 3 balles no desmit punktiem.

[9.1] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4. jautājumu (novērtēta ar vērtējumu 0 punktu) lēmumā norādīts, ka atbildē nav norādītas visas juridiskās metodes. Savukārt ar norādītajām metodēm nav iespējams pārbaudīt lēmuma pareizību, kas ir būtiskākais apstāklis konkrēta vērtējuma noteikšanai attiecīgajā jautājumā. Proti, ar norādītajām metodēm nav iespējams nonākt pie pareiza praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) risinājuma. Lai nonāktu līdz subsumpcijai, vispirms būtu jākonstruē faktiskais un juridiskais sastāvs, bez kura nav iespējams nonākt pie slēdziena izdarīšanas. Savukārt ar interpretācijas metodi vispirms ir vajadzīgs noskaidrot, kāds ir tiesību normas tiesiskais un faktiskais sastāvs, vai un kāda tiesību norma ir piemērojama. Subsumpcija un interpretācija bez minētajiem soļiem nav iespējama un nav pat lietderīga, ja nav noskaidrots, kura tiesību norma ir piemērojama. Atbildē norādītas metodes, ar kurām faktiski ir jābeidz izvērtējums.

Tiesa piekrīt komisija secinātajam, ka atbilstoši vērtēšanas vadlīnijām uz 4. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām, jo to, kādiem elementiem studenta sniegtajā atbildē būtu jābūt ietvertiem, lai sniegto atbildi uz eksāmena jautājumu vērtētu kā pareizu un pilnīgu, nosaka šī eksāmena darba vērtētājs.

[9.2] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 5. jautājumu (novērtēts ar vērtējumu 0 punktu) lēmumā norādīts, ka atbilstoši vērtēšanas vadlīnijām atbildē bija jāpaskaidro, ka Saeimas lēmums par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa piešķiršanu ir politisks lēmums. Nekur pieteicējas atbildē šāds skaidrojums nav rodams, tāpēc atbilde ir nepareiza. Tiesa pievienojas apelācijas komisijas viedoklim un secina, ka par atbildi uz 5. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

[9.3] Attiecībā uz vērtējumu par atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 6. jautājumu (novērtēts ar vērtējumu 0 punktu) lēmumā norādīts, ka atbildes esencei bija jāatspoguļojas norādē par "valsts nepārtrauktību", kas pieteicējas atbildē nav norādīta, norādīts, ka Latvijas Republikas oficiālā nostāja ir ietverta valsts pamatlikumā– Latvijas Republikas Satversmē, proti Satversmes preambulā ir nostiprināts, ka Latvijas tauta neatzina okupācijas režīmus, pretojās tiem un atguva brīvību, 1990. gada 4. maijā atjaunojot valstisko neatkarību uz valsts nepārtrauktības pamata.

Tiesa piekrīt, ka ar minēto atbildi pieteicēja nav izcēlusi valsts nepārtrauktības doktrīnu un tās piemērošanas sekas, kā arī avotus, kas to nosaka.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka par atbildi uz 6. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

Noteikumu Nr. 46 50. punkts noteic, ka kvalifikācijas eksāmena praktiskās daļas uzdevumu (kāzusu) risinājumus vērtē kvalifikācijas eksāmena attiecīgās jomas komisijas loceklis. Atbilstoši minēto noteikumu 55. punktam kvalifikācijas eksāmena rezultātu un kvalifikācijas eksāmena procesu var apstrīdēt apelācijas komisijā. Komisijas priekšsēdētājs katrā apstrīdēšanas gadījumā apstiprina apelācijas komisiju triju komisijas locekļu sastāvā.

Tādējādi noteikumi Nr. 46 norāda uz nepieciešamo kvalifikācijas eksāmena vērtētāju kompetenci un zināšanām. Šādā veidā, paredzot vairākus komisijas locekļus un detalizētus kritērijus, vērtējuma subjektivitāte ir maksimāli ierobežota. Pieteicējas sniegto atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 6. jautājumu kopumā ir novērtējuši trīs tiesību teorijas jomas speciālisti ar padziļinātām zināšanām vērtējamā jautājumā (viens no komisijas locekļiem bija iekļauts no citas kvalifikācijas eksāmena jomas). Tādējādi šāds "vairāku acu" princips maksimāli ir izslēdzis neobjektīvu vērtējumu.

Pieteicēja norādījusi, ka ar to, ka kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas procesā tika pieļauta būtiska vērtējuma atšķirība, no iestādes puses tika pārkāpts Administratīvā procesa likuma 6. pantā nostiprinātais vienlīdzības princips, jo, pastāvot vienādiem apstākļiem, pieteicēja ir diskriminēta iepretim citiem kārtotājiem, kuri uz tiesību teorijas jomas kāzusa 6. jautājumu ir snieguši saturiski līdzīgu atbildi un par to saņēmuši 1punktu.

Tiesa piekrīt paskaidrojumos norādītajam, ka kvalifikācijas eksāmena praktiskās daļas uzdevumu (kāzusu) risinājumi nav salīdzināmi savā starpā. Risinot vienādus kāzusus, studentu atbildēs ir iespējams saskatīt līdzības, taču tās tiek vērtētas pēc vienotām vērtēšanas vadlīnijām. Vērtējumu izšķir katras atbildes detaļas, par kurām var tikt samazināts vērtējums. Pat ja divu studentu sniegtās atbildes šķietami ir vienādas (līdzīgas), atšķirties var studenta sniegtais pamatojums. Proti, divi studenti vienu un to pašu avotu risinājumā var izprast un piemērot atšķirīgi. Sniegtās atbildes var atšķirties arī no izklāsta stila, lietotās terminoloģijas, argumentācijas un citiem faktoriem, kas ietekmē vērtējumu kopumā. Tādējādi šķietami vienāda atbildes esence pati par sevi vēl nenorāda uz vienāda vērtējuma piešķiršanas nepieciešamību. Turklāt šādu salīdzināšanas kārtību neparedz ne kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas vadlīnijas, ne normatīvie akti.

[9.4] Attiecībā uz vērtējumu par pieteicējas atbildi uz tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas (kāzusa) 8. jautājumu (novērtēts ar vērtējumu 0 punktu), lēmumā norādīts, ka atbilstoši vērtēšanas vadlīnijām atbildē bija jānorāda, ka nošķiruma pamatā bija bruņota pretošanās okupācijas varai un pēc tam - nevardarbīga pretošanās. Šāds nošķirums atbildē neatspoguļojas. Atbildē nav minēta arī atsevišķa regulējuma nepieciešamība. Līdz ar to tiesa secina, ka par atbildi uz 8. jautājumu pieteicējai noteiktais vērtējums ir pamatots un atbilstošs vērtēšanas vadlīnijām.

[10] Pieteicēja ir izteikusi iebildumus arī pret vērtēšanas vadlīniju izmantošanu eksāmena darbu novērtēšanā. Pieteicēja norādījusi, ka vadlīniju izmantošana studējošajam nedrīkst radīt nelabvēlīgas sekas.

Vērtēšanas vadlīnijas ir palīgmateriāls kvalifikācijas eksāmena novērtēšanas procesā, tādēļ pašas par sevi tās nelabvēlīgas sekas pieteicējai nerada.

Kā norādīts Tieslietu ministrijas paskaidrojumā, tās izstrādātas, lai nodrošinātu, ka studentu atbildes tiek vērtētas pēc vienotiem principiem, tādējādi nodrošinot vienlīdzības principa ievērošanu.

No likuma atrunas principa izriet pienākums nelabvēlīgu administratīvo aktu izdot, pamatojoties uz noteikta veida tiesību normām, tomēr minētais princips nenoteic jebkādus ierobežojumus attiecībā uz to, kādi materiāli var tikt izmantoti administratīvā akta izdošanas procesā. Tādu materiālu izmantošana, kas iestādei ļauj nonākt pie taisnīgāka risinājuma (tostarp nodrošinot vienlīdzības principa ievērošanu attiecībā pret dažādām personām) ir atbalstāma. Tādēļ pieteicējas iebildums par vērtēšanas vadlīniju izmantošana eksāmena darbu novērtēšanā nav pamatots.

[11] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka lēmums ir tiesisks, bet pieteikums nepamatots un noraidāms.

[12] Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai, kas veidojusies, ievērojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, tiesai ir pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams pārkāpums. Tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (sk. *Senāta 2006. gada 12. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-280/2006 8. punktu*).

Tādējādi tiesa šajā spriedumā neatrunā visus pieteicējas norādītos argumentus, kā vien tos, kuriem ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu, 289.-290. pantu un 291. panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas 2023. gada 25. augusta lēmuma Nr. 1-9.3/136 atcelšanu un pienākuma uzlikšanu Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijai atkārtoti izvērtēt /pers. A/ vērtējumu Valsts vienoto jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) 4., 5., 6. un 8. jautājumā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis S. Linkevičs